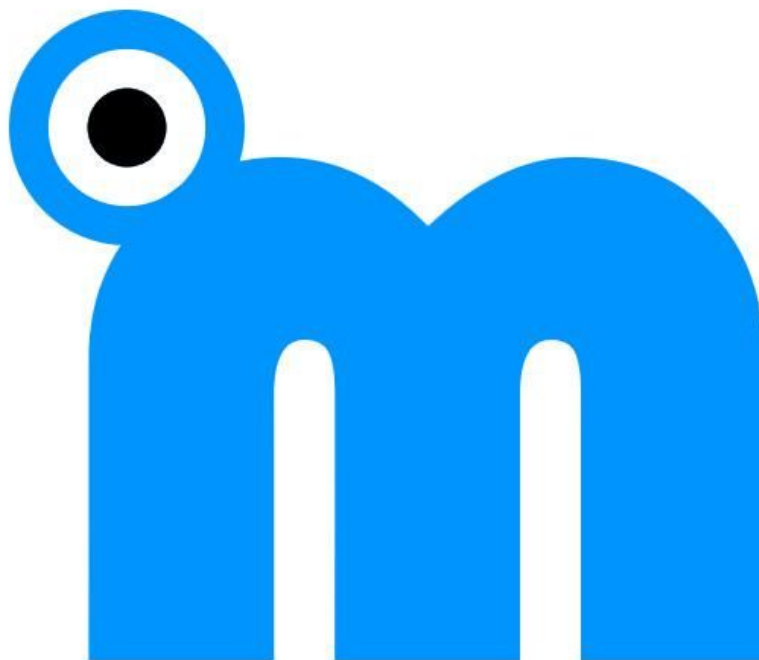

Materiały edukacyjne

Poznajemy Polskę:

1. Ukształtowanie terenu - wstęp
Jakie siły kształtują powierzchnię terenu.
2. Krainy geograficzne - definicja
3. Krainy geograficzne w Polsce
4. Najważniejsze formy ukształtowania terenu w Polsce - nazwy

Materiały edukacyjne

1. Ukształtowanie powierzchni terenu - wstęp

Ukształtowaniem terenu możemy nazwać to, jak powierzchnia ziemi jest zbudowana, jakie formy ją tworzą. Formy powierzchni terenu mogą być:

- wypukłe np. pagórki, moreny, wzgórza, góry
- wklęsłe np: doliny rzeczne, kotliny, misy jeziorne
- płaskie np. niziny, płaskowyże, równiny

Ukształtowanie powierzchni terenu zmienia się cały czas, od początku powstania naszej planety. Kształtują je różne siły przyrody (procesy), które mogą mieć różny charakter. Mogą pochodzić z wnętrza ziemi, lub być siłami zewnętrznymi. Mogą też mieć charakter budujący/akumulacyjny lub być siłą niszczącą. Oto przykłady procesów modyfikujących krajobraz:

- procesy geologiczne (ruchy górotwórcze, wulkanizm)
- działalność wody (akumulacyjna i niszcząca)
- działalność wiatru (akumulacyjna i niszcząca)
- działalność temperatur (niskich i wysokich)

2. Krainy geograficzne - definicja

To wyróżnione strefy, obszary, które mają wspólne cechy krajobrazu, powstały w wyniku tych samych procesów kształtujących rzeźbę terenu.

3. Krainy geograficzne w Polsce

W Polsce możemy wyróżnić 6 głównych krain geograficznych ułożonych w poziomych pasach.

POBRZEŻA

pas lądu rozciągający się wzdłuż brzegu morskiego (Morza Bałtyckiego), na północy Polski. To tereny położone najniżej. Charakterystyczne formy ukształtowania terenu pobrzeży to:

- wydmy
- delty rzek
- jeziora przybrzeżne
- klify

Materiały edukacyjne

POJEZIERZA

to obszar na północy Polski, ale nie nad samym morzem. Jego cechą charakterystyczną są liczne jeziora, rynny polodowcowe, szerokie doliny rzeczne, pagórki, ozy, kemy, wzgórza morenowe. Ukształtowany został w epoce lodowcowej (ok. 10 000 lat temu), kiedy na terenie Polski (również Europy) znajdował się lądolód. Formy te powstały podczas jego wytapiania się i cofania.

NIZINY

to równinna, płaska lub prawie płaska forma terenu o małych różnicach wysokości. To obszary położone poniżej 300 m. n. p. m.

WYŻYNY

to obszary, których wysokość bezwzględna przekracza 300 m. n. p. m. Jednak różnica wysokości pomiędzy dnem doliny a szczytem jest mniejsza niż 300 m. Często rzeźba wyżyn jest urozmaicona.

KOTLINY

to wklęsłe formy terenu otoczone ze wszystkich stron przez tereny położone wyżej (wzniesienia - wyżyny, góry, pagórki, moreny)

GÓRY

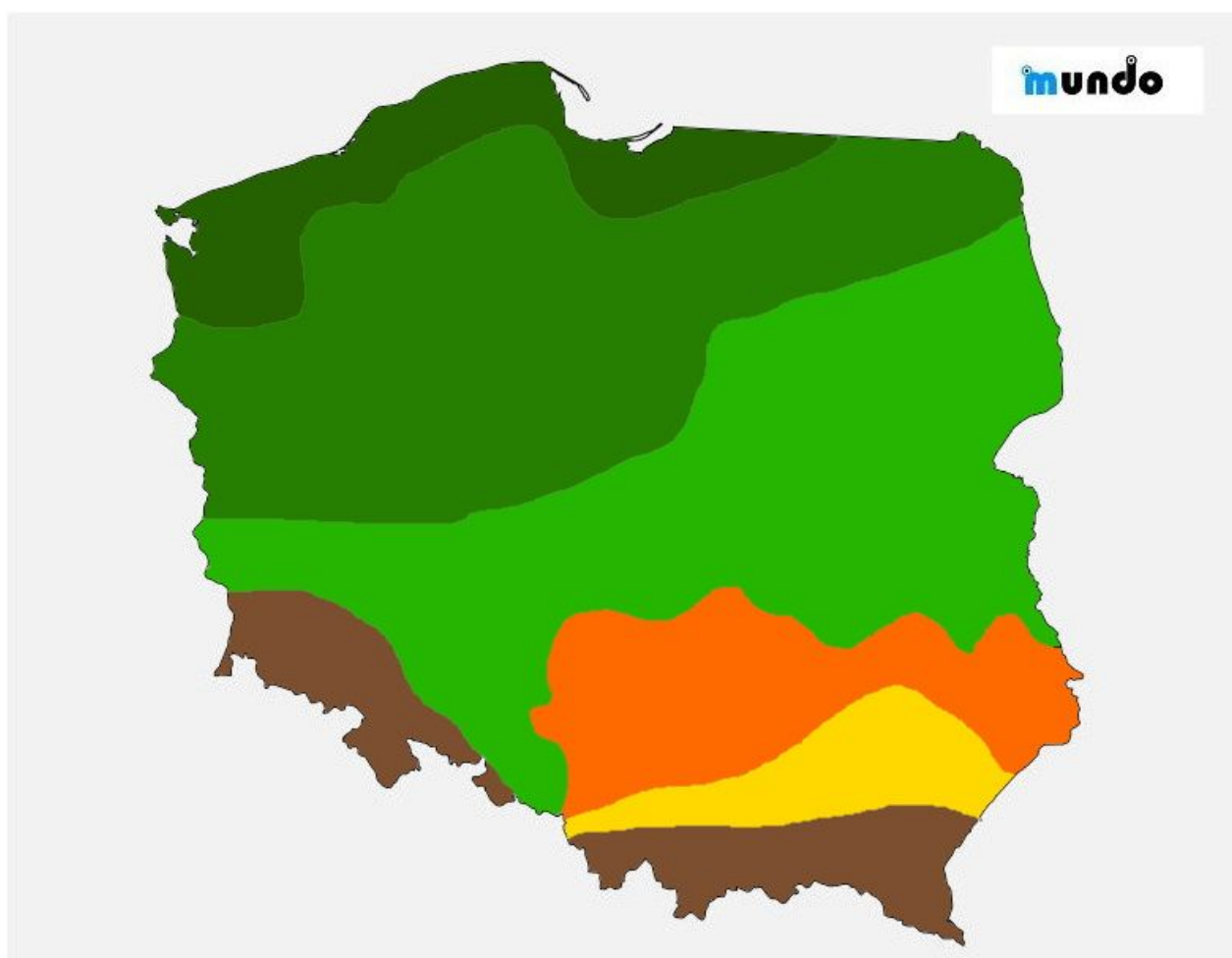
to obszary, których różnica wysokości między doliną a szczytem jest większa niż 300 m.

Materiały edukacyjne

AKTYWNOŚĆ dla dziecka - wyklejanie masą plastyczną, ciastoliną lub kolorowanie poszczególnych krain geograficznych zgodnie z kodem kolorystycznym. Poniższą kolorową mapę kładziemy po lewej stronie gładkiej mapy z wyrysowanymi granicami krain. Ćwiczenie traktujemy jak układankę lewopółkulową. Zadanie polega na odwzorowaniu położenia poszczególnego koloru oraz przyporządkowaniu mu nazwy krainy geograficznej (nazwy powyżej)

Do przeprowadzenia zadania można wykorzystać mapę zamieszczoną poniżej lub zmywalną mapę Polski oraz masę plastyczną MUNDO dostępną na www.mundosklep.pl

(rodzic/nauczyciel przy każdej krainie może przeczytać jej cechy charakterystyczne, które są podane powyżej).

Materiały edukacyjne

POBRZEŻA	POJEZIERZA	NIZINY
WYŻYNY	KOTLINY	GÓRY

Materiały edukacyjne

AKTYWNOŚĆ dla dziecka: zadanie z drugim poziomem trudności, gdy już zostanie opanowane nazewnictwo i określanie położenia krain geograficznych.

Pod mapą znajduje się legenda. Tym razem na jej podstawie dziecko koloruje lub wykleja obszar danej krainy geograficznej. Do przeprowadzenia zadania można wykorzystać mapę zamieszczoną poniżej lub zmywalną mapę Polski oraz masę plastyczną Mundo dostępną na www.mundosklep.pl

	POBRZEŻA		NIZINY		KOTLINY
	POJEZIERZA		WYŻYNY		GÓRY

Materiały edukacyjne

AKTYWNOŚĆ dla dziecka: To zadanie polegające na przerysowaniu/odwzorowaniu przebiegu granic poszczególnych krain geograficznych. Wzór oraz gładka mapa znajdują się poniżej. Ćwiczenie traktujemy jak układankę lewopółkulową. Do przeprowadzenia zadania można wykorzystać mapę zamieszczoną poniżej lub zmywalną mapę Polski oraz masę plastyczną MUNDO dostępną na www.mundosklep.pl

Materiały edukacyjne

Materiały edukacyjne

4. Najważniejsze formy ukształtowania powierzchni terenu w Polsce

W poniższej tabeli wpisane są nazwy najważniejszych form ukształtowania powierzchni terenu w Polsce.

POBRZEŻE KOSZALIŃSKIE	POJEZIERZE POMORSKIE	POJEZIERZE MAZURSKIE	POJEZIERZE WIELKOPOLSKIE
NIZINA MAZOWIECKA	NIZINA PODLASKA	NIZINA WIELKOPOLSKA	POLESIE
NIZINA ŚLĄSKA	WYŻYNA ŚLĄSKA	WYŻYNA KRAKOWSKO - CZĘSTOCHOWSKA	WYŻYNA MAŁOPOLSKA
WYŻYNA KIELECKA	WYŻYNA LUBELSKA	KOTLINA SANDOMIERSKA	GÓRY ŚWIĘTOKRZYSKIE
SUDETY	KARPATY		

1. Pobrzeże Koszalińskie
2. Pojezierze Pomorskie
3. Pojezierze Mazurskie
4. Pojezierze Wielkopolskie
5. Nizina Mazowiecka
6. Nizina Podlaska
7. Nizina Wielkopolska
8. Polesie
9. Nizina Śląska
10. Wyżyna Śląska
11. Wyżyna Krakowsko - Częstochowska
12. Wyżyna Małopolska
13. Wyżyna Kielecka
14. Wyżyna Lubelska
15. Kotlina Sandomierska
16. Góry Świętokrzyskie
17. Sudety
18. Karpaty

Materiały edukacyjne

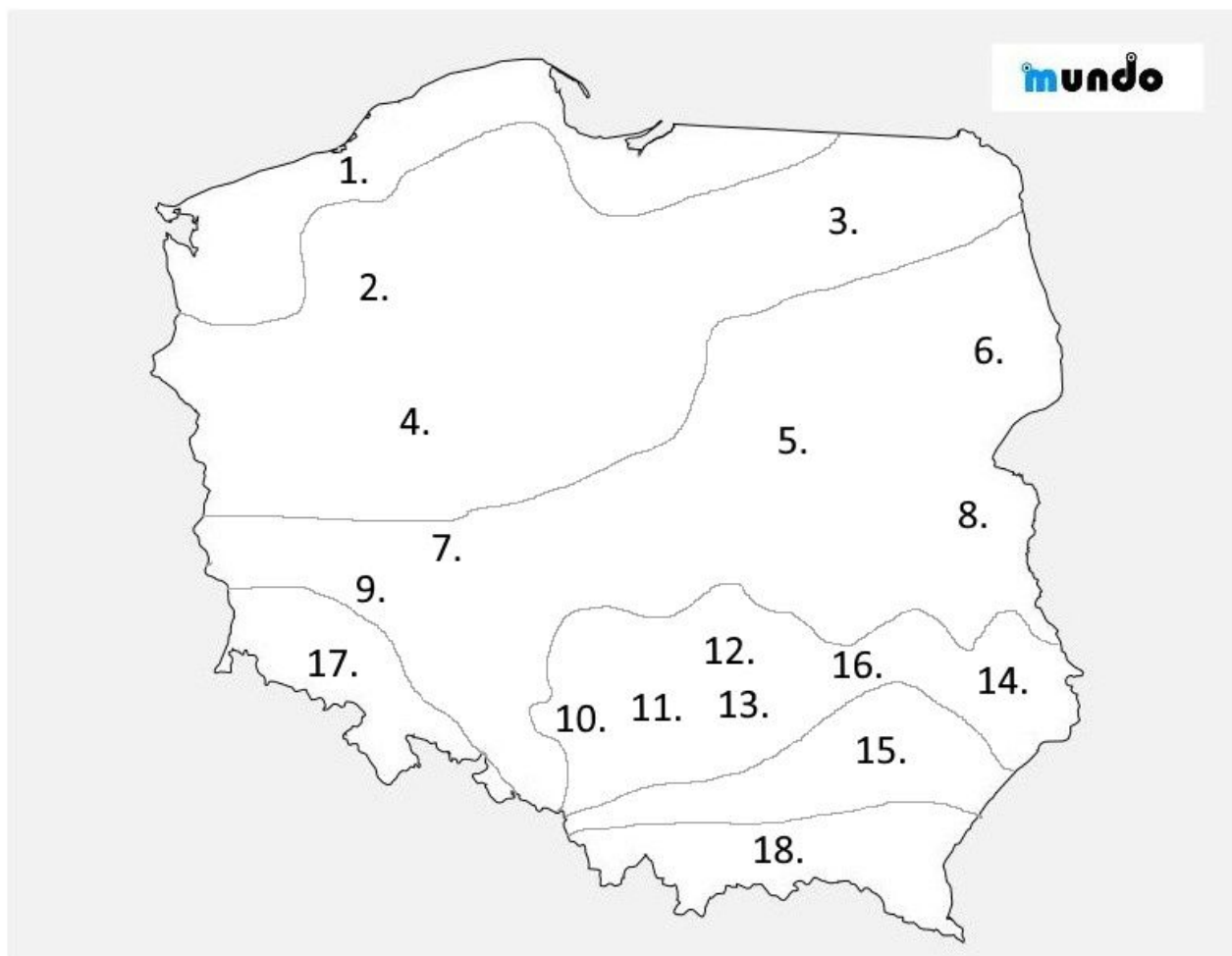
AKTYWNOŚĆ dla dziecka: odwzorowanie położenia form ukształtowania terenu na wyklejonej wcześniej mapie krain geograficznych (na macie Mundo, lub wydrukowanej konturówce). Po lewej stronie mapy kładziemy wzór. Ćwiczenie traktujemy jak układankę lewopółkulową.

Pierwszą prezentację wykonujemy wraz z dzieckiem, potem ćwiczenie może być robione samodzielnie.

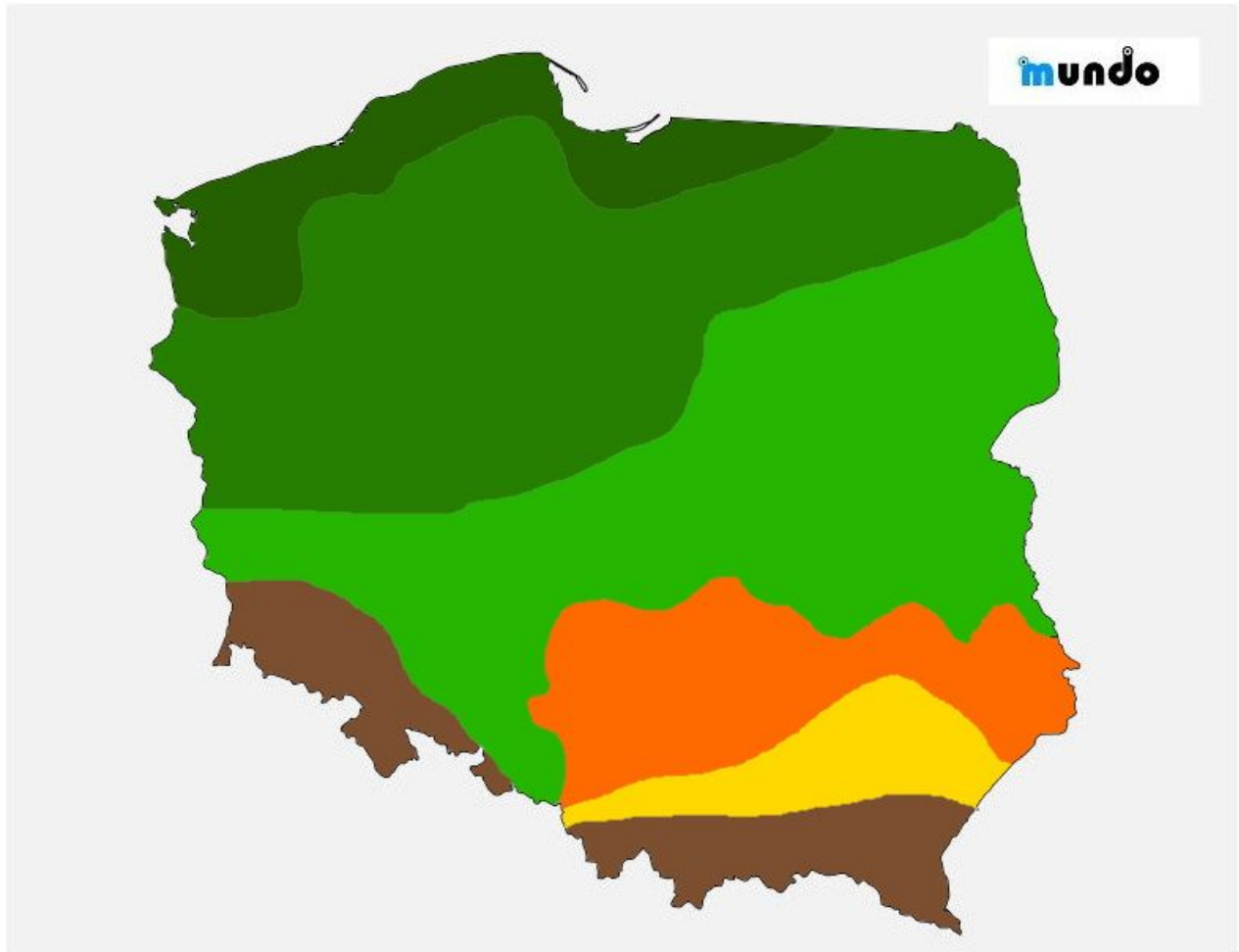
Powyżej znajdują się podpowiedzi, która forma jest pod daną cyfrą.

Nazwy tabeli służą jako podpisy, które dziecko przykłada w miejsce cyfry.

Do przeprowadzenia zadania można wykorzystać mapę zamieszczoną poniżej lub zmywalną mapę Polski oraz masę plastyczną MUNDO dostępną na www.mundosklep.pl

Materiały edukacyjne

Materiały edukacyjne

AKTYWNOŚĆ dodatkowa: Na stworzonej wcześniej mapie z układem krain geograficznych można również zaznaczyć znane dziecku miasta, aby zobrazować ich lokalizację względem danej formy terenu. Poniższą mapę z miastami kładziemy po lewej mapy dziecka. Ćwiczenie możemy portaktować jak układankę lewopółkulową.

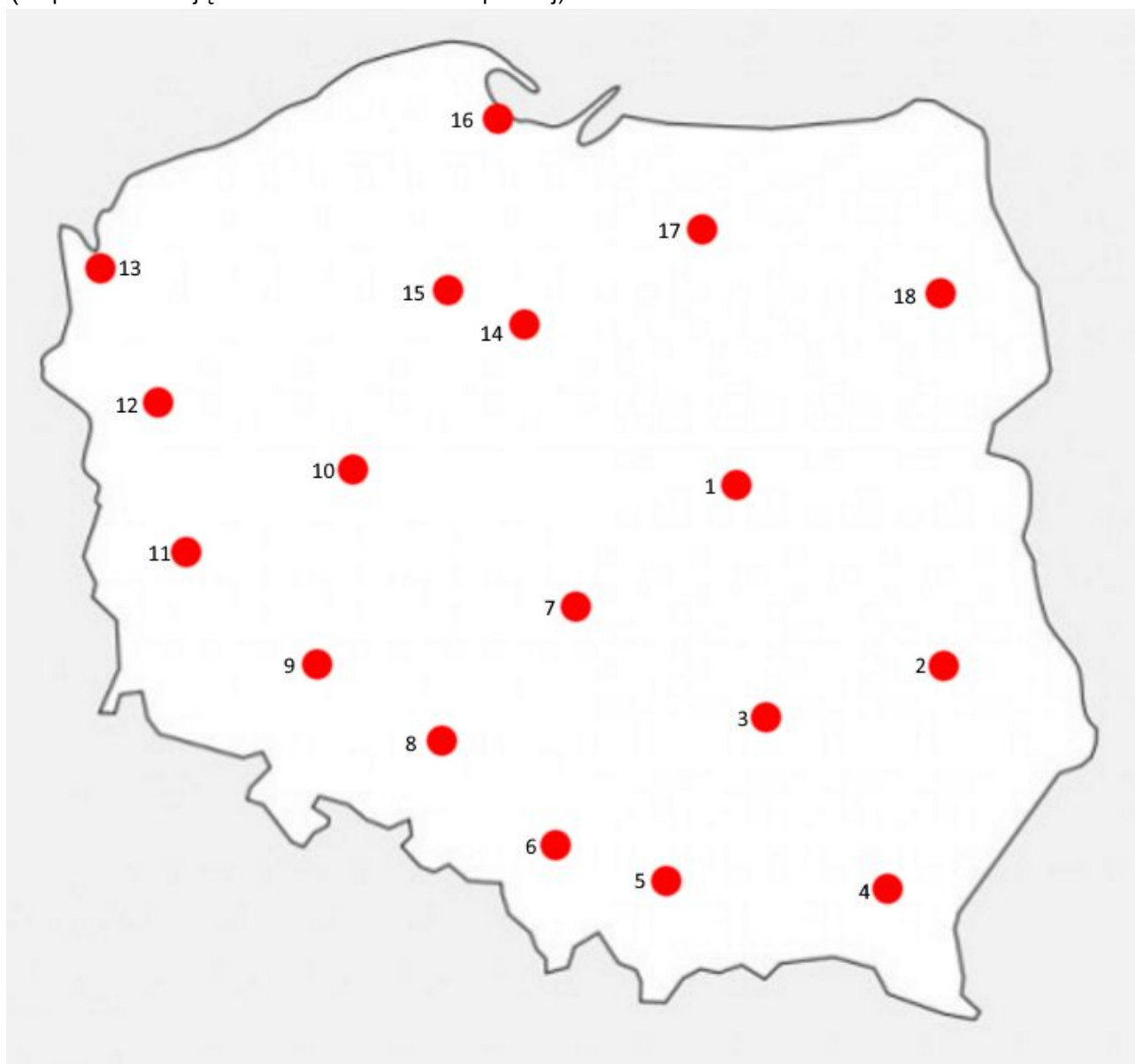
Jeśli miast jest zbyt dużo - można pominąć wybrane kropki.

Pierwszą prezentację wykonujemy wraz z dzieckiem, potem ćwiczenie może być robione samodzielnie. Powyżej znajdują się podpowiedzi, które miast jest pod daną kropką.

Nazwy miast w tabeli służą jako podpisy kropek.

Do przeprowadzenia zadania można wykorzystać mapę zamieszczoną poniżej lub zmywalną mapę Polski oraz masę plastyczną MUNDO dostępną na www.mundosklep.pl

(mapa z lokalizacją miast i tabela z nazwami poniżej)

Materiały edukacyjne

WROCLAW	GORZÓW WIELKOPOLSKI	WARSZAWA	GDAŃSK
BYDGOSZCZ	ZIELONA GÓRA	OPOLE	KATOWICE
TORUŃ	ŁÓDŹ	RZESZÓW	KIELCE
POZNAŃ	SZCZECIN	OLSZTYN	BIAŁYSTOK
LUBLIN	KRAKÓW		

1. Warszawa
2. Lublin
3. Kielce
4. Rzeszów
5. Kraków
6. Katowice
7. Łódź
8. Opole
9. Wrocław
10. Poznań
11. Zielona Góra
12. Gorzów Wielkopolski
13. Szczecin
14. Toruń
15. Bydgoszcz
16. Gdańsk
17. Olsztyn
18. Białystok

Materiały edukacyjne

